

Saab Aktiebolag har beretts tillfälle att avge synpunkter på promemorian **DS 2014:34 Överlämnande av allmänna handlingar för förvaring** och får härmed anföra följande.

Saab ABs intresse i denna fråga härleds till bolagets förvärv av samtliga aktier i Celsius AB år 2000. Celsius AB var vid den tiden resultatet av en industristrukturering som inneburit att det tidigare affärsverket FFV, efter att verksamheten övergått i bolagsform den 1 januari 1991, förvärvats av det helstatliga Celsius AB (tidigare Svenska Varv). Vid samma tid pågick en försvarsindustriell strukturering på så sätt att en del av verksamheten inom tidigare affärsverket FFV gick samman med AB Bofors och bildade bolaget Swedish Ordnance FFV/Bofors AB. Detta bolag kom sedermera att bli ett helägt dotterbolag inom Celsius-koncernen. Under 1993 börsnoterades Celsius AB, men staten behöll en betydande aktiepost. Under 1999 lämnade Saab AB ett publikt bud till aktieägarna i Celsius AB, vilket resulterade i att Saab AB tog över hela verksamheten.

Det industriella värde som staten erbjöd allmänheten att bli delaktiga i vid börsnoteringen av Celsius innefattade det kunnande och det underlag till produkter och lösningar som representerades av ritningar, beräkningar, analyser mm i befintliga tekniska arkiv från tiden för affärsverkets bolagisering. Det kan förmodas att såväl staten som bolaget och dess blivande aktieägare betraktat detta som företagets tillgångar av inte obetydligt värde till vilka bolaget ägde ensamrätt i förhållande till andra intressen. På samma sätt betraktade Saab vid sitt förvärv av Celsius denna företagets historia som en tillgång, som man betalade för genom sitt bud till aktieägarna (av vilka staten var den mest betydande).

Att så inte var fallet har så småningom klargjorts för Saab, bland annat genom det i promemorian refererade fallet avseende underlag till en automatkarbin. I promemorian får det fallet exemplifiera problemen med nuvarande ordning och avslutningsvis konstateras att allmänhetens "tillgång till handlingarna försvåras." Saab skulle vilja använda samma ärende som exempel hur orimligt 1994 års lag kommit att falla ut för de företag som övertagit affärsverksamhet som i något skede bedrivits i verksform. Att Saab då inte behövde medverka till att tillverkningsunderlag avseende en automatkarbin lämnades ut till enskild välkomnades av företaget, men betydande tid och ansträngningar fick ägnas åt ärendet, inklusive kontakter med Försvarsmakten och Utrikesdepartementet. Det kan vidare tilläggas att efter att Saab Bofors Dynamics AB införts i bilagan till överlämnandeförordningen 2009 har ett flertal ärenden avseende begäran att lämna ut handlingar och ritningar avseende ett flertal vapensystem hanterats, varav några har fallit under Kammarrättens rättsliga prövning.

Saab efterfrågar även ett tydliggörande avseende föreslagen reglering i § 2 och vad som avses med att "...avhändas på annat sätt än vad som följer av denna lag eller arkivlagen". Inom industrin borde det vara vanligt att vissa tjänster och funktioner läggs ut på därtill specialiserad verksamhet (så kallad "outsourcing"), något som även borde omfatta förvaring av handlingar och arkiv. En sådan ordning borde inte innebära att bolaget förlorar den medelbara besittningen och rådigheten över handlingarna men möjligtvis den direkta kontrollen över miljön där handlingarna förvaras. Av nämnda skäl kan det vara på sin plats att begreppet förtydligas. I sammanhanget kan det även konstateras att strukturaffärer i berörd industri kan komma att försvåras.

Promemorians ambitioner att skapa bättre ordning genom en mer aktiv samverkan mellan enskilda organ och Riksarkivet, har Saab ingen erinran emot. Om det kan leda till snabbare avveckling av arkiv i de delar där de saknar intresse för verksamheten är det välkommet, men Saab vill samtidigt föreslå att den regel i 1994 års lag som innebär att enskilda organ skall finansiera arkivmyndigheternas förvaring tas bort eller modifieras så att ersättning bara skall behöva betalas där det är skäligt. Att så skulle kunna vara fallet där allmän verksamhet överförs i enskild form, men alltjämt med uppgifter i det allmännas intresse står väl klart. Men lika klart borde vara att, där staten på kommersiella villkor avhändert sig affärsverksamhet som drivits i verksform, något ansvar arkivmyndigheters framtida kostnader för förvaring av allmänna handlingar inte borde påföras förvärvare av sådan verksamhet. Av samma anledning vänder sig Saab mot att framtida tillsyn skall finansieras genom avgifter. Att de privaträttsliga subjekten, vars ägare en gång förvärvat verksamheten för betydande ekonomiska värden, skall betala för myndigheternas tillsyn framstår riskerar att påföra de privaträttsliga subjekten en pålaga som inte räknades in i samband med de olika förvärven.

Saab anser inte att den nya lagen redan 31 december 2016 skall tillämpas på beslut före lagens ikraftträdande. För Saabs vidkommande hänför sig förvaringen till transaktioner som genomfördes för 25 år sedan och en femårig övergångstid till de strängare reglerna är rimlig. Det skulle också innebära att Riksarkivet har längre tid på sig för att slutföra det utrednings uppdrag som promemorian föreslår och som välkomnas.

.....
.....
.....